

Ert ärendenummer
2025-208827

Mottagare
Energimyndigheten

Remiss/Samråd: Förslag till riksintresseanspråk för land- och havsbaserad vindkraft, t.o.m. 14/11 (18/12)

Bräcke kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Energimyndighetens förslag till nya områden för riksintressen för vindbruk. Kommunen har tagit del av samrådshandlingen och vill härmed framföra ett antal synpunkter och invändningar utifrån lokala förhållanden, planeringsunderlag och invånarnas perspektiv.

Rennäringens riksintresse och rättspraxis

Stora delar av Bräcke kommun omfattas av riksintresse för rennäring enligt miljöbalken 3 kap. 5 §. Trots detta saknas i samrådshandlingen en tydlig redovisning av hur detta riksintresse har vägts mot vindbrukets. Bräcke kommun har tidigare berörts av rättsfall där domstolar bedömt att rennäringens intressen väger tyngre än vindkraftsintresset.

I mål M 9258-17 i Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt (MÖD 2019:5) konstaterades att en planerad vindkraftsetablering skulle påtagligt försvåra rennäringens bedrivande, och tillstånd nekades. Ett mer lokalt exempel är Mark- och miljödomstolens avslag på SCA:s överklagan om att få bygga en vindkraftspark i Bräcke och Ragunda kommuner, där domstolen bedömde att rennäringens riksintresse vägde tyngre än vindbrukets.

Rennäringen påverkas inte bara av enskilda projekt, utan av kumulativa effekter från vindkraft, skogsbruk, rovdjur, infrastruktur och klimatförändringar. Renarna undviker områden där vindkraftverk är synliga, vilket försämrar betesron och tillgången till föda. Klimatförändringar har redan försvårat vinterbete, bland annat genom att isskorpor bildas över marklaven, vilket gör att renarna får svårare att tillgodose sitt energibehov.

Bräcke kommun anser att dessa samverkande faktorer måste beaktas i avgränsningen av riksintresseområden. Renskötseln kräver sammanhängande betesområden, låg störningsnivå och möjlighet till traditionell markanvändning, medan storskalig vindkraft innebär fysisk exploatering, buller och visuell påverkan som riskerar att påtagligt försvåra rennäringens bedrivande. Kommunen har i sitt förslag till översiktsplan valt att undanta riksintressen för rennäring från områden utpekade för vindkraft,

eftersom dessa två riksintressen är oförenliga.

Utöver de formellt utpekade riksintresseområdena finns även andra funktionellt viktiga områden för renskötseln, såsom flyttleder, kalvningsland, vinterbetesmarker och störningskänsliga passager, som inte alltid är kartlagda. Dessa bör också beaktas i planeringen.

Enligt miljöbalken ska riksintressen som är oförenliga vägas mot varandra, och det som bäst främjar en långsiktigt god hushållning med mark och vatten ska ges företräde. Dessutom trädde lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket i kraft 2022, med syfte att säkerställa samernas rätt till delaktighet i beslutsprocesser och stärka deras inflytande i frågor som särskilt berör dem.

Bräcke kommun konstaterar att Sametinget har fått remissen, men det är oklart om berörda samebyar har involverats i samrådet. Kommunen anser att Energimyndigheten bör:

- Undanta områden som är utpekade som riksintresse för rennäring från riksintresse för vindbruk.
- Undanta även andra områden som är viktiga för renskötseln, såsom flyttleder och kalvningsland.
- Samråda med berörda samebyar och Sametinget, i enlighet med lagen om konsultation (2022:66).
- Redovisa hur avvägningen mellan riksintressen har gjorts, och hur rennäringens behov har beaktats i underlaget.

Dokumenterad lokal acceptans

Under samrådsprocessen kring Bräcke kommuns översiktsplan inkom ett stort antal synpunkter från medborgare. Av dessa var cirka 98 % negativa till vindkraft. Detta visar tydligt att lokal acceptans för storskalig vindkraftsutbyggnad är mycket låg.

Acceptans är en grundläggande förutsättning för en hållbar omställning. När beslut om riksintresse fattas utan hänsyn till lokal opinion riskerar det att underminera både förtroendet för processen och möjligheten att genomföra omställningen på ett rättvist sätt. Vi uppmanar Energimyndigheten att väga in lokal acceptans som en viktig faktor i bedömningen av riksintresse för vindbruk.

Hänsyn till kungsörn vid planering av riksintresseområden

Bräcke kommun har dokumenterad förekomst av kungsörn, en fridlyst och särskilt skyddad art enligt artskyddsförordningen. Enligt Artportalen har det gjorts 93 fynd mellan 2013 och 2023 samt 102 fynd mellan 2015 och 2025, med geografiskt utspridd förekomst i kommunen – inklusive inom områden som föreslås som riksintresse för vindbruk. Fynden visar att arten förekommer regelbundet, även om det inte går att avgöra exakt antal revir utifrån observationerna.

I Länsstyrelsen i Jämtlands läns strategi för kungsörn och vindkraft (Diarienummer 511-3703-2016) framgår att Bräcke kommun är inringad som ett område där kunskapen om kungsörnsrevir är låg. Revirgränser och boplatser är inte tillräckligt kartlagda, vilket kräver försiktighet i planeringen. Naturvårdsverket anger att skyddsavstånd på 2–3 kilometer till boplatser bör tillämpas för kungsörn och havsörn, enligt praxis i domstol. I deras faktablad om fåglar och vindkraft framgår att:

- Kärnområden har en radie på 1,3–3,1 km
- Hemområden sträcker sig upp till 4,7 km
- Jaktområden under häckningstid kan vara så stora som 9,4 km

Mot denna bakgrund anser Bräcke kommun att Energimyndigheten, innan riksintresseområden pekas ut i kommunen, bör:

- Genomföra eller inhämta en aktuell inventering av kungsörnsrevir i samråd med Länsstyrelsen och kungsörnsgruppen.
- Analysera fynd från Artportalen i relation till föreslagna riksintresseområden.
- Tillämpa försiktighetsprincipen enligt miljöbalken 2 kap. 3 §, särskilt i områden med dokumenterad örn närvaro men låg kunskap om revir.
- Undanta områden med tät förekomst av fynd från riksintresse tills revirstatus är klarlagd.
- Redovisa hur artskyddet har beaktats i underlaget för riksintresse, inklusive skyddsavstånd enligt Naturvårdsverkets och Vindvals rekommendationer.

Det finns även dokumenterade fynd av andra rovfåglar i kommunen, såsom havsörn, ormvråk, fiskgjuse, duvhök och sparvhök, vilket ytterligare understryker behovet av ekologisk hänsyn i planeringen.

Scenarioval

Energimyndigheten har i sin analys utgått från scenariot internationell tillväxt, vilket är det mest expansiva och energikrävande av de fyra scenarier som presenteras i myndighetens långsiktiga analys. Vi ifrågasätter att detta scenario används som enda underlag för utpekande av riksintresse för vindbruk, eftersom det riskerar att överskatta framtida elbehov och leda till överexploatering av områden med höga natur- och kulturvärden. Energimyndigheten skriver själva att inget scenario är mer sannolikt än något annat. Därför bör samtliga scenarier vägas in – särskilt de som bygger på lokal miljöhänsyn och regional försörjning – för att ge en mer balanserad och realistisk bild av framtida behov.

Lokalt planeringsunderlag och avstånd till bostäder

Bräcke kommun har i sin översiktsplan föreslagit ett minsta avstånd på 1 000 meter mellan vindkraftverk och bostäder. Detta avstånd har valts utifrån lokala förhållanden, där landskapsbild, tystnad, boendemiljö, topografi och vinterförhållanden spelar stor roll. Samtidigt har kommunen tagit emot ett mycket stort antal synpunkter om vindkraft under samrådet, varav en överväldigande majoritet varit negativa. Mot denna bakgrund är det inte säkert att avståndet på 1 000 meter kommer att behållas i den slutliga översiktsplanen.

Energimyndigheten har i sitt underlag valt att använda en buffertzon på 800 meter från bostäder och samhällsviktig verksamhet vid utpekande av riksintresseområden för vindbruk. Enligt myndighetens egen beskrivning är detta avstånd inte baserat på buller, hälsa eller rättsliga principer, utan har "itererats fram för att hitta lagom stora områden". Bräcke kommun ifrågasätter detta tillvägagångssätt och anser att det strider mot försiktighetsprincipen i miljöbalken (2 kap. 3 §).

Naturvårdsverket anger att riktvärdet för buller från vindkraftverk vid bostäder är 40 dBA ekvivalentnivå. För moderna vindkraftverk med totalhöjd på 240 meter, vilket är aktuellt i Bräcke kommun, visar bullerberäkningar att avstånd på 1 000–1 500 meter ofta krävs för att hålla sig under detta riktvärde – särskilt i områden med låg bakgrundsnivå och äldre bostadsbestånd utan särskild ljudisolering.

I rättsfallet MÖD 2014:34 (M 4107-14) slog Mark- och miljööverdomstolen fast att det inte är miljömässigt motiverat att föreskriva ett fast avstånd mellan vindkraftverk och bostäder. Istället ska ljudnivån vid bostäder vara det avgörande, och bullervillkor ska säkerställa att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer. Domstolen framhöll att teknikutveckling och platsanpassade bullerberäkningar kan möjliggöra kortare avstånd utan

att riktvärden överskrids. Samtidigt visar rättsfallet att 1 000 meter är ett vanligt förekommande avstånd i tillståndsprövningar, vilket ger stöd för kommunens tidigare bedömning.

Trots att riksintresseområden för vindbruk är geografiskt avgränsade, måste Energimyndigheten i sin planering göra antaganden om ljudutbredning. Om dessa antaganden inte tar hänsyn till lokala förhållanden – såsom låg bakgrundsnivå, äldre hus med svag ljudisolering och vinterförhållanden som förstärker ljudspridning – riskerar man att peka ut områden där vindkraft inte kan etableras utan att överskrida riktvärden för buller.

Utöver påverkan på boendemiljöer ser Bräcke kommun en risk att utpekade riksintresseområden för vindbruk nära befintlig bebyggelse kan påverka kommunens möjligheter till inflyttning, etablering av företag och långsiktig utveckling. Osäkerhet kring framtida miljöförhållanden och visuell påverkan från vindkraftverk kan minska attraktiviteten för både boende och investeringar.

Mot denna bakgrund anser Bräcke kommun att:

- Minsta avstånd till bostäder bör vara minst 1 500 meter för vindkraftverk med totalhöjd på 240 meter, som en rimlig försiktighetsåtgärd i planeringsskedet.
- Energimyndigheten bör revidera sin metod för utpekande av riksintresseområden så att den bygger på vetenskapligt underlag, rättspraxis, lokal planering och miljöbalkens försiktighetsprincip.

Exploatering utan återbäring – behov av rättvisa och lokal hänsyn

Bräcke kommun upplever ett omfattande och samlat tryck från statliga och kommersiella aktörer. Förutom planerad vindkraft pekas kommunen ut som genomkorsningsområde för två nya 400 kV-ledningar inom Svenska kraftnäts arbete med reinvestering i transmissionsnätet, det finns dessutom oro för framtida gruvverksamhet, inklusive uranbrytning. Dessa projekt innebär stora ingrepp i landskapet och påverkar både boendemiljöer och framtida utvecklingsmöjligheter.

Samtidigt är Bräcke en av landets ekonomiskt svagaste kommuner, med ett aktivt arbete för att locka nya invånare genom attraktiv boendemiljö och långsiktig samhällsutveckling. Jämtlands län producerar många gånger mer el än det själv använder – enligt Jämtkrafts analys upp till 40 TWh överskott under kommande decennier – men kommunerna i Jämtland får inte del av

vinsten. Elen behövs mest i södra Sverige, men inlandskommuner som Bräcke förväntas stå för en oproportionerligt stor del av utbyggnaden, medan havsbaserad vindkraft stoppats i söder trots minimal visuell påverkan.

Denna obalans skapar en stark känsla av orättvisa bland invånarna, som upplever att kommunen belastas dubbelt – först av själva elproduktionen (vindkraft), och sedan av transmissionsinfrastrukturen (kraftledningar) som krävs för att föra elen söderut. Det underminerar förtroendet för både statliga myndigheter och den gröna omställningen, och riskerar att minska acceptansen för framtida projekt.

Bräcke kommun har ställt sig bakom det regionala målet om en fossilfri region till 2030, men det finns en utbredd oro för att kommunen och dess invånare hamnar i kläm i omställningen. För att säkerställa rättvisa och lokal förankring anser kommunen att utpekandet av ytterligare riksintresseområden måste föregås av:

- En samlad konsekvensanalys av kumulativa effekter från elproduktion, infrastruktur och andra markanspråk.
- En modell för lokal återbäring, där kommuner som bidrar till elförsörjningen också får del av nyttan.
- En fördelning av riksintresseområden som tar hänsyn till lokal belastning, samhällsacceptans och framtida utvecklingsmöjligheter.

Avslutningsvis

Bräcke kommun anser att utpekandet av riksintresseområden för vindbruk måste ske med större hänsyn till lokala förhållanden, rättsliga riksintressen, ekologiska värden och samhällsacceptans. Vi uppmanar Energimyndigheten att revidera sitt förslag i enlighet med ovanstående synpunkter.

Therese Sjögren
Landsbygdsutvecklare

Malin Leifsson
Klimat- och energirådgivare

Erik Falbe
avdelningschef
Samhällsbyggnadsavdelningen